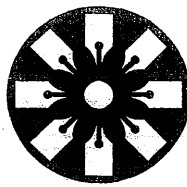

Çağ Öyrətim İşlətmələri
QAFQAZ UNIVERSİTETİ

AZƏRBAYCAN YAZIÇILAR
BİRLİYİ

TÜRKİYE YAZARLAR
BİRLİĞİ

Yrd.Doç.Dr.Mustafa ŞENEL,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

TÜRKSÖY - TÜRK KÜLTÜR VE
SANATLARI ORTAK YÖNETİMİ

TÜRK XALQLARI ƏDƏBİYYATI (II) BEYNƏLXALQ UŞAQ ƏDƏBİYYATI KONQRESİ

MATERİALLAR

I KİTAB

Bakı, 13-15 noyabr 2008

TÜRK XALQLARI ƏDƏBİYYATI (II)

BEYNƏLXALQ UŞAQ ƏDƏBİYYATI KONGRESİ

MATERİALLAR

I KİTAB

KONGRESİN HƏMSƏDRƏRİ

Prof. Dr. Ahmet Saniç
Qafqaz Universitetinin
rektoru

Anar
Azərbaycan Yazıçılar
Birliyinin sədri

İbrahim Üli Yavuz
Türkiye Yazarlar Birliği
Yönetim Kurulu
Genel Başkanı

Düsen KASEİNOV
TÜRKSOY – Türk Kültür ve
Sanatları Ortak Yönetimi
Genel Müdürü

KONGRESİN TƏŞKİLAT KOMİTƏSİ

Prof. Dr. Ömer OKUMUŞ
Prof. Dr. Akif HÜSEYNLİ
Dos. Məmmədli BABAŞLI
Dr. Erdal KARAMAN
Dr. Ömer BAYRAM
Dr. Ahmet ÖKSÜZ
Dr. Ahmet KÖMÜRCÜ
Dr. Saim ARI
Dr. Nərmində ƏLİYEVƏ
Dr. Aleksandr MAGİLL
Dr. Ətrabə GÜL
Dr. Kənan BƏŞİROV

Dr. İslam HÜSEYNOV
Serap MAGİLL
Pərvanə BAYRAM
Seyran QAYIBOV
Bayram GÜNDOĞDU
Səriyyə GÜNDOĞDU
Setter DURMAZ
Nilay TATARI
İbrahim KURT
Ali BEREKET
Dursun ÇALIŞKAN
Səbuhi BAYRAMOV

Qafar OCAQLI
Kəmalə YILMAZ
Zabitə TEYMURLU
Firuzə ERGUVA
Mənsurə KAZIMLI
İsa ÖZKAN
Seyfi AĞIREL
Şeyda SÜLEYMANOVA
Yazıçı Mustafa OĞUZ
Şair Qəşəm NƏCƏFZADƏ
Nəşir Meryem AKBAL

KONGRESİN ELMİ HEYƏTİ

Akademik Bəkir NƏBİYEV
Akademik Nizami CƏFƏROV
Az. Yaz. Birliyi sədri Anar
Prof. Ömer OKUMUŞ
Prof. Akif HÜSEYNLİ
Prof. Əjdər AĞAYEV
Prof. Mustafa ÖZKAN
Prof. İbrahim CANAN
Prof. Yavuz AKPINAR
Prof. Nazan BEKİROĞLU
Prof. Emine GÜRSOY-NASKALI
Prof. Cihan OKUYUCU
Prof. Ali Fuat BİLKAN
Prof. Muhammet YELTEN

Prof. Musa DUMAN
Prof. Fatih ANDI
Prof. Güler GÜLSEVİN
Prof. Mehmet KARA
Prof. Zahid QARALOV
Prof. Rəşad HÜSEYNOV
Prof. Qara NAMAZOV
Prof. Şahin XƏLİLLİ
Prof. Dənday İSKAKAL
Prof. Tölegən TEBEGENOV
Prof. Qadir Əli KONKOBAYEV
Prof. Tayupolot SADEKOV
Dos. Oğuz KARAKARTAL
Dos. Məmmədli BABAŞLI

Dos. İbrahim KIBRIS
Dos. M. Muhsin KALKIŞIM
Dos. Rıdvan CANIM
Dos. Erdoğan BOZ
Dos. Hüseyin ÖZCAN
Dos. Alim KAHRAMAN
Dr. Erdal KARAMAN
Dr. Ömer BAYRAM
Dr. Kənan BƏŞİROV
Dr. Rəşit HAYLAMAZ
Qırğ. Yaz. Bir. Səd.
Sultan OMURALIYEV
Şair
Gökhan AKÇİÇEK

KONGRESİN KATİBLİYİ

Dr. Erdal KARAMAN, Dr. Nərmində ƏLİYEVƏ, Dr. Kənan BƏŞİROV

DİZAYN

Sahib KAZIMOV

Kitab, Qafqaz Universiteti Dizayn və Nəşriyyat İşləri
Şöbəsinə yığılaraq çapa hazırlanmışdır.

Copyright © Qafqaz University

Baku - 2008

БАЛА ФОЛЬКЛОРЫ СЕЗ САНЪАТЫНДА ЕРЛЕШКЕН КОДЛАРНЫНЪ ОГРЕНИЛИЮБИ <i>A.KOKIIEBA</i>	303
KAZAN TATARLARININ DOĞUM GELENEKLERİNDE ESKİ TÜRK İNANÇLARININ İZLERİ <i>Yard. Doç. Dr. Çulpan ZARİPOVA ÇETİN</i>	308
ÇOCUK GİYİM KUŞAM KÜLTÜRÜNDEKİ DEĞİŞİMLER <i>Doç. Dr. Şule ÇİVİTÇİ, Prof. Dr. Nuran KAYABAŞI</i>	316
KÖRPƏNİN ZEHNİ İNKİŞAFINDA LAYLA VƏ OXŞAMALARIN ROLU <i>Elxan YURDOĞLU (MƏMMƏDOV)</i>	322
ORTAK TÜRK HALK KÜLTÜRÜ ÜRÜNLERİNİN ÇOCUK EDEBİYATINA KATKILARI <i>Prof. Dr. Erman ARTUN</i>	325
EFSANELERİN ÇOCUK EĞİTİMİNDEKİ ÖNEMİ <i>Araş. Gör. Ferhat ASLAN</i>	332
KIRSAL ALANDA ÇOCUKLAR İÇİN KULLANILAN EL SANATLARI ÜRÜNLERİ: TÜRKİYE (AKDENİZ BÖLGESİ) ÖRNEĞİ <i>Feryal SÖYLEMEZOĞLU, Zeynep ERDOĞAN, Gürsel DELLAL</i>	339
DESTAN VE HALK HİKÂYELERİNİN ÇOCUK EDEBİYATINA KAYNAK OLMASI VE ÖRNEKLEM OLARAK HÂVERNÂME <i>Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÖZCAN</i>	342
ŞARKI VE TÜRKÜLERDEKİ ATASÖZÜ VE DEYİMLERİN ÇOCUKLARIN DİL GELİŞİMİNE KATKISI <i>Yrd. Doç. Dr. Mustafa ŞENEL</i>	352
TÜRK DÜNYASI ÇOCUK HALK ŞARKILARININ İÇERİK VE MÜZİKAL YÖNDEN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ <i>Oya ŞEN</i>	365
KİÇİK FOLKLOR NÜMUNƏLƏRİ VƏ UŞAQ TƏRBİYESİ PROBLEMLƏRİ <i>Zahid XƏLİL (Xəlilov Zahid Abdulla oğlu)</i>	370
ALTAY KÖYÜ'NE YERLEŞMİŞ OLAN KAZAK TÜRKLERİNİN MASALLARININ KAZAKİSTAN MASALLARI VE TÜRKİYE MASALLARI İLE KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ <i>Yard. Doç. Dr. Zekiye ÇAĞIMLAR</i>	376
UŞAQ VƏ MİLLİ-MƏNƏVİ DƏYƏRLƏR	383
İLKÖĞRETİM OKULLARI TÜRKÇE DERSİ KİTAPLARINDA “MİLLİ VE KÜLTÜREL DEĞERLER” <i>Yrd. Doç. Dr. Adnan KARADÜZ</i>	384
DEDE KORKUT HİKÂYELERİNDEKİ İLETİLERİN AHLÂK EĞİTİMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ <i>Elif Emine KÜÇÜK</i>	391
ÇOCUK EDEBİYATI BAĞLAMINDA KUR'AN'DAKİ KISSALARIN ÇOCUK EĞİTİMİNDEKİ YERİ <i>Doç. Dr. Hasan Hüseyin TUNÇBİLEK</i>	398
İSLAMA GÖRE ÇOCUK EDEBİYATI NASIL OLMALIDIR? <i>Prof. Dr. İbrahim CANAN</i>	404
KUR'AN-I KERİM İŞİĞİNDE ÇOCUKLARDA KAZANDIRILMASI GEREKEN DEĞERLER <i>Doç. Dr. Mustafa ÜNVER</i>	409
HADİSLERİN DİLİNDE ÇOCUK: ÇOCUK TERBİYESİNE DAİR BAZI ESASLAR <i>Prof. Dr. Osman GÜNER</i>	413
ALİ AKBAŞ'IN “KUŞ SOFRASI” VE MUSTAFA RUHİ ŞİRİN'İN “DÜNYA KARDEŞ SOBE” ŞİİR KİTAPLARINDA MİLLİ VE MANEVİ DEĞERLER <i>Yrd. Doç. Dr. Raşit KOÇ</i>	419
TÜRK ATASÖZLERİNDE ÇOCUK VE EĞİTİMİ <i>Prof. Dr. Tayyip DUMAN</i>	424
AŞAĞI SINIFLƏRDƏ ÖYRƏDİLƏN BƏDİİ NÜMUNƏLƏRİN UŞAQLARIN VƏTƏNPƏRVƏRLİK RUHUNDA YETİŞMƏSİNDƏ ROLU <i>T. HƏŞİMOVA</i>	430

ŞARKI VE TÜRKÜLERDEKİ ATASÖZÜ VE DEYİMLERİN ÇOCUKLARIN DİL GELİŞİMİNE KATKISI

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ŞENEL

Kafkas Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Kars, TÜRKİYE
e-mail: msenel@kafkas.edu.tr

THE ROLE OF PROVERBS AND PHARESES IN SONGS SHARKI AND TURKU IN THE PROGRESS OF CHILDREN SPEECH

ABSTRACT

The method is a way of getting something. This word is used in scientific investigation in the different means. Besides it there is special method for learning study, which is planned for good time. We took these methods into consideration and wanted to investigate our national songs "turku and sharki", which are very useful for children speech.

We know that many proverbs and phrases are hidden into turku and sharki which are our spiritual richs. The songs in spite of were created by different musicians help to learn the language when men don't want to do it. The modern popmusic is also useful for it.

As a result we can say that our traditional and national songs, which is rich with proverbs and phrases are very important in learning study and without doubt every must to prefer this method in progress children speech.

Key words: Proverbs, phrase, progress of children speech, sharki, turku

Toplumların, uzun gözlem ve tecrübeler sonunda vardıkları yargılar hikmetli düşünce, öğüt ve örneklemeler yolu ile ifade edilebilir. Bu ifadelerin birçoğu mecazî anlam taşıyan; uzun yılların oluşturduğu biçimle kalıplaşmış bulunan; daha çok sözlü gelenek içinde kuşaktan kuşağa geçerek yaşayan; anonim nitelikteki özlü sözlerdir. Bu sözlerle atasözü denir.¹

Arapça "*nush, nasihat, meviza*", Farsça "*pend*" ve Moğolca "*erdeni üge: cevherli söz*"ün anlattığı düşünceyi, günümüze kadar getiren sözlerdir. Anlamından da anlaşılacağı gibi atalardan gelmiştir. Buna göre bu sözlerin tarihî bir geçmişi vardır. Zamanın akışı ve toplumsal çevrenin coğrafyası içinde biçim ve özünü kazanarak bugüne kadar gelen bu sözlerle, "*eskiler sözü*" denmesi bunun en güzel kanıtıdır.²

Deyimler (tabirler) ise, asıl anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış ifadelerdir. İki veya daha fazla kelimeden oluşan bu dil birlikleri, duygu ve düşüncelerimizi, dikkat çekecek biçimde anlatırken aynı zamanda isim, sıfat, zarf, basit ve birleşik fiil görünüşlü gramer unsurlarıdır.³

Kişilerin anlık duygu ve düşüncelerini, içlerinden geldiği gibi saf ve doğal bir şekilde yan-

sıttıkları en eski halk kültürü mahsulleri, atasözleri ve deyimlerdir. Çoğu zaman bir iki kelimeyle, bazen bir cümleyle, bazen karşılıklı diyaloglarla, bazen de kafiyeli söyleyişlerle küçücük bir söz öbeğine koca bir anlam sığdırılmıştır.⁴

Atasözleri ve deyimler, günlük hayatta farkında olunmadan, hemen hemen her yerde kullanılır. Atasözleri ve deyimler, halkın içinde yaşadığı duyguların, dile getirmek istediği düşüncelerinin aktarımında yalnızca bir yöntemdir. Toplum, bir konuyu uzun uzadıya halkalar halinde birbirine bağlayarak anlatmaktansa, az sözle çok şey anlatmayı tercih eder. Bu hem halkın hem de bireyin; daha doğrusu toplumların bilinçaltında sahip olduğu üstün yetenek ve düşünce yoğunluğunun bir göstergesidir. Atasözleri ve deyimler, uzun yıllar süren hayat tecrübelerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu tecrübelerin birleşiminden ortaya çıkan hayat felsefesi de dolayısıyla atasözleri ve deyimlere etki etmiştir.

"Ağaç yaş iken eğilir" cümlesinin akla gelen ilk anlamı gayet açıktır. Taze bir fidanı eğmek kolaydır. Bir fidan kartlaşınca eğmesi, bükmesi, kırması elbette zorlaşır. Diğer anlamını biz, manevî-zihnî hayatımıza aktararak anlamlandırırız. Çocuğu (aslında her şeyi) küçükken eğitmek gerekir, düşüncesi bizde yerleşir. Bu maddî biçimi bir hareket noktası yapan ve ilk söyleyicilerini tespit edemediğimiz dil ürünlerinden atasözü ve

¹ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergâh Yayınları, İstanbul 1977, C.1, s.214

² Şükrü Elçin, *Halk Edebiyatına Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara 2000, s.625

³ Şükrü Elçin, *age*, s.642

⁴ Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara, 1981, s.47

deyimler, hayat felsefesi olacak fikir ve düşünceleri, din ahlâk, hukuk, iktisat, eğitim, gelenek, görenek ile tabiat olaylarından, teknikten vb. çıkarılabilecek kuralları somuttan soyuta giden bir yolla, çoğu zaman bir fıkra kılığında söz ve yazı ile kuşaktan kuşağa aktaran hikmetli cümlelerdir.⁵

Atasözleri, deyişler, halk şiiri sözlü kültür ürünleridir. Postman'ın da Ong'a katıldığı gibi : "Bu anlatım yolları rastgele bulunmuş araçlar değildir. Onlar geçmişten geleceğe aktarılır; düşüncenin özünü oluştururlar. Genişletilmiş biçimdeki ortak düşünce, bunlar olmadan ortaya çıkmaz; çünkü düşünce atasözleriyle deyişlerden oluşmaktadır".⁶

Atasözleri ve deyimler, farkında olmaksızın içselleştiği gibi bilinçli bir şekilde de dil kullanımına sokulmaya çalışılmıştır. Böylece hem zengin bir dil malzemesi olan bu unsurların kullanımı sıklaşacak, hem de bireyin dil kullanımına ve yatkınlığına katkıda bulunulacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın İlköğretim 1.-2. kademelerindeki ders içeriklerinde okuma-yazma-anlama eğitimlerinde sıkça başvurulmuş bir yöntem olarak atasözleri ve deyimlerden faydalanılmıştır.⁷

Öğrencilere öğüt vermek, örnek göstermek, anlatılanları kuvvetlendirmek, düşünceleri pekiştirmek gibi amaçlarda atasözleri ve deyimler, iyi birer araç olmaktadır. Türkçe Eğitim Programı'nın Genel Amaçlar bölümünün 3-7 maddelerinde şöyle geçer:

Madde 3:Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek; onları Türkçeyi gelişim süreci içinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek.

Madde 7: Sözlü ve yazılı Türk ve dünya kültür ürünleri yoluyla, Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında Türk yurdunu ve ulusunu, doğayı, hayatı, insanlığı sevmelerinde yardımcı olmak.

Buradan hareketle Türk dilinin en zengin mahsulleri olduğunu belirttiğimiz atasözleri ve deyimlerden faydalanmamız gerektiğini dolaylı olarak çıkarabiliriz.

Atasözleri ve deyimlerde dikkati çeken bir başka özellik de pek çoğunda "devrik yapının" bulunmasıdır. Bu yapı, yabancılara özellikle de çocuklara dil öğretiminde ve ediniminde büyük katkı ve kolaylık sağlamaktadır.

Atasözleri ve deyimlerdeki devrik yapı ile duygu ve düşüncelerin aktarımında yüklem başa alınması ve öznenin bağlantılı olduğu cümleyle kafiyeli bir biçimde söylenmesi, hem dil edinimine hem de dil aktarımına katkı sağlamaktır. Türkçe atasözleri ve deyimlerde yer alan bu devriğin nedenlerinden biri ölçülü anlatımda uyak seçimine bağlı olmasıdır: "Sakla samanı gelir zamanı." Diğer ise, atasözleri ve deyimlerin kullanıldığı bağlamda konuşan kişideki duygusal değişimin yansıtılması için: "Açtırma kutuyu, söyletme kötüyü."⁸

Kişilerarası iletişimde kullanılan deyimlerde de devrik dizilenler vardır. Onlar ancak ilgili duygusal bağlamlarda iletişime katılırlar. Devrik olmalarının nedeni ise, sözel anlama ek olarak ezgiye yüklenen duygusal bir tepki de içermesidir. Örneğin çaresizlik karşısında "aralarında bir fark yok" anlamında "Al *birini*, vur *ötekine*" özdeyişi, bunun yanında, konuşmacının sinirlendiğini de gösterir. Devrik olmayan atasözleri ile deyimler arasında da *öfke*, *şaşırtma*, *korku*, *bezginlik*... gibi duyguları ifade edenlerde de vardır.⁹

Atasözleri ve deyimlerde çocukların dil gelişimine katkıda bulunan farklı bir özellik de imgelerin fazlaca yer almasıdır. Nesilden nesile aktarılacak günümüze kadar ulaşan atasözleri ve deyimler, bizlere önceki kuşakların yaşam şartları ve gelenekleri hakkında da dilsel imgeler aktarır. Bu sözlerin özü, iki ayrı düzlemin, yani düz anlam ile yan anlam düzlemlerinin yapısal bileşimine dayanmaktadır. Onları doğru anlamak ve yorumlamak hiç de kolay değildir, çünkü asıl anlamlarını kavrayabilmek için bir cümle ya da metin içinde kullanılıyor/geçiyor olmaları gerekmektedir. Bu yetmiyormuş gibi, içerdikleri imgelemenin sıradışı olması nedeniyle de bu güçlük biraz daha artmaktadır.¹⁰

Önceki kuşakların yaşam şartları ve gelenekleri hakkında dilsel imgeler içeren atasözleri ve deyimleri incelemek suretiyle, kültür tarihi açısından pek çok aydınlatıcı bilgiye ulaşılabilir. Yazılı kültüre geçmiş toplumların çoğu, sonraki kuşaklara aktarmak amacıyla atasözlerini ve deyimlerini toplamıştır. Ancak bunlar daha önceleri de vardı, daha doğrusu tabii ki insanlık tarihi kadar eskidiler. Günümüze ulaşan en eski atasözü derlemeleri, Eski Mısır'a (M.Ö.3.-1. yy.) kadar uzanmaktadır. Ayrıca, Sümerlerin (M.O.

⁵ Şükrü Elçin, *age.*, s.625

⁶ Ömer Demircan, "Söz Dizimine Duygusal Yansımalar: Atasözleri, Deyimler, Deyişler Ve Devrik Dizim", *Türk Dili Dergisi*, Y.18,C.18,S.107 Mart Nisan 2005, s.1, (<http://www.turkdilidergisi.com/107/demircan.htm>)

⁷ Bayram Baş, , "Türkçe Temel Dil Becerilerinin Öğretiminde Atasözlerinin Kullanımı", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2002(2), S.12,s.60

⁸ Ömer Demircan, *agm.*,s.2

⁹ Ömer Demircan, *agm.*,s.4

¹⁰ Musa Yaşar Sağlam, "Atasözleri ve Deyimlerde İmgelem", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2001, C.18, S.1, s.45

4.-1. yy.) çivi yazısı ile yazılmış yazıtlarında da atasözlerine yer verildiği bilinmektedir.¹¹

İlk bakişta anlamlandırılmayan, günlük hayatta kullanılan fakat farklı bir benzetmeyle oluşturulan, tarihî ve mitolojik kavramlar, şahsiyetler içeren ve bunların birer imgeyle anlatıldığı atasözlerinde ve deyimlerde bir anlam karışıklığı varmış gibi durmaktadır. Ancak çocuklara bu farklılık ve yerindelik bildirimizin esasını teşkil eden yöntemlerle öğretilir. Açıklamalı atasözleri ve deyimler sözlüklerinde yer alan açıklamaları iyice anlayan bir çocuğun, dil ediniminde ve hayal dünyasında muhakkak köklü bir değişiklik olacaktır. Çünkü hayal dünyasında meydana gelen imge karışıklığını ortadan kaldıracak ve öğreneceği yeni imgelerle eskileri birleştirerek çevreyi anlamlandırmış olacaktır.¹²

Atasözleri ve deyimleri betimlemek ve açıklamak oldukça güç bir iştir. Güncel anlamlarını kavrayabilmek için onların bir cümle ya da metin içinde geçiyor olması gerekmektedir. Samuel SINGER,

“Erst in der Verwendung lebt das Sprichwort: in der Sammlung ist es tot.”

[Atasözleri ancak kullanıldıkları takdirde yaşarlar, derlemelerde ise ölüdürler.]

sözü ile bu görüşümüzü desteklemektedir. Dinleyici, karşısındaki kişinin kullandığı atasözü ve deyim güncel anlamını, onu ancak cümlenin bağlamı ya da metnin diğer kısımları ile ilişkilendirdiği takdirde çözebilir. Burada atasözü ve deyim işlevi, konuşmacının düşüncelerini dile getiriyor, hatta bir anlamda destekliyor olmasıdır. Üstelik böylece, hitap edilen kişi ne incitilmiş, ne de mahcup edilmiş oluyor, çünkü dile getirilmek istenen şifreli bir biçimde aktarılıyor. Hitap edilen kişinin görevi ise, cümle içinde geçen atasözü ve deyim ile anlatılmak istenileni bulup, eğer varsa konuşanın hatasını düzeltmektir.¹³

Ana dili Türkçe olan kişiler dahi, Türkçe atasözleri ve deyimleri anlamakta bazen zorluk çeker. Bunun da nedeni, “gosterilen”den başka bir de “kastedilen”in bulunuyor olmasıdır ve “gösterilen”in her zaman “kastedilen” olmayışıdır.¹⁴

Atasözleri, uzun deneme ve gözlemlere dayalı olarak söylenmiş ve halka mal olmuş kalıplaşmış ifadelerdir. Çoğunlukla bir cümle biçiminde oluşarak bir yargı anlatan, kimi zaman ölçü ve

uyakla, söyleyiş açısından daha etkili olmaya yönelik atasözleri, fıkraya benzer fakat konuşma sırasında yeri gelmeden söylenemez. Yani lafı gediğine koymak istediğimizde ihtiyaç duyarız. Atasözlerinin düz konuşmadaki bazı söz kalıplarından farklıları, onların birtakım ayırıcı nitelikte biçim ve içerik özelliklerindendir. Bunlar arasında kısalık, kesinlik, anlatımdaki aydınlık ve kuruluk vb. sayılabilir.¹⁵

Semantik incelemelerin ana konusu cümledir. Cümle genellikle en az bir yüklemden oluşan, yargı bildiren kelimeler dizisidir. Kelimeler çoğunlukla daha küçük yapılar halinde bir araya gelerek üst yapıyı oluştururlar. Bu küçük yapılara kelime grupları adı verilir. Atasözleri, kimi tasniflerde yargı bildirmeyen ve yüklemi olmayan örneklerle rastlansa da, çoğunlukla cümlelerden oluşur.¹⁶

Çocuklara dil öğretiminde bu sentaktik özelliklerden hareketle aşağıdaki yapıları, atasözleri ve deyimlerle öğretmek mümkündür:

1) Basit cümle

“İş insanın aynasıdır.”

2) Birleşik cümle

2.a.) Girişik birleşik cümle

2.b.) Girişik birleşik cümle- İsimfiil

“Dünyaya aldanmak delilik demektir.”

2.c.) Girişik birleşik cümle- Sıfatfiil

“Misafiri horoz olanın arpa kalmaz ambasında.”

2.d.) Girişik birleşik cümle- Zarffiil

“Ağaç meyvesi olunca başını aşağıya salar.”

3.) Şart cümlesi

“Din yıkılmazsa, düşman yıkılmaz.”

4.) ki’li birleşik cümle

“Başa gelmedi ki ayak uslansın.”

5.) Sıralı ve bağlı cümle

“Ana ben gidemem Bender’e, alışmışım kaba döşek mindere.”

“Kar izi kapatır, ok gözü kapatır.”

6.) Eksiltili cümle

“Ersiz avrat, yularsız at.”

7.) Aktarma cümlesi

“Kimse “Gözünün üstünde kaşın var.” Demesin.” Vs...¹⁷

Görülüyor ki, çocukların dil ediniminde şarkı ve türkülerdeki atasözleri ve deyimler oldukça önemlidir. Bu bağlamda bildirimizin esasında

¹¹ Musa Yaşar Sağlam, *agm.*, s.45-46

¹² Musa Yaşar Sağlam, *agm.*, s.46

¹³ Musa Yaşar Sağlam, *agm.*, s.46

¹⁴ Musa Yaşar Sağlam, *agm.*, s.47

¹⁵ Pertev Naili Boratav, 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1988, s.118

¹⁶ Mustafa Altun, “Türk Atasözleri Üzerine Sentaktik Bir İnceleme”, Akademik Araştırmalar Dergisi, Mayıs-Temmuz 2004, Y.6, S.21, s.80

¹⁷ Mustafa Altun, *agm.*, s.82-89

bulunan popüler sanatçıların şarkı ve türkülerinde atasözleri ve deyimlerin kullanım sıklığına dikkat çekeceğiz. Geçmişten günümüze birçok sanatçı seslendirdikleri şarkı ve türkülerde atasözleri ve deyimleri kullanmıştır. Bu kullanım hem şarkı ve türkülerdeki anlam yoğunluğunu oluşturmuş hem de bunların halk tarafından benimsenmesini kolaylaştırmıştır. Çünkü atasözleri ve deyimlerdeki sadelik halkın şarkı ve türkülerdeki özgünlüğü yakalamasını sağlamıştır. Taradığımız şarkı ve türkülerde en fazla atasözü ve deymi kullanan sanatçılar Barış Manço, Tarkan ve Kıracı olmuştur. Nitekim Tarkan'ın son dönemde çıkardığı albümlerde Dilli **Düdük'te** 15, **Hop Hop'ta** 11 ve **Dedikodu'da** 6 atasözü ve deyme yer vererek, Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Şükrü Haluk AKALIN tarafından ödüle layık görülmüştür.

Gazete haberinde, "Müzik dilinde çokça kullanılan argo sözler ve yabancı kelimeleri eleştiren TDK Başkanı Şükrü Haluk Akalın, bu olumsuz örnekler karşısında Tarkan'ın atasözlerini ve deyimleri ustaca harmanladığını söyledi". Akalın, "Konuşmaları ve yazılarında atasözleri ile deyimlere yer veren kişiler, Türkçeyi daha etkili kullanır." Dedi. Barış Manço'nun yaşarken yaptığı şarkılarda atasözlerine ve deyimlere sıkça yer verdiğini aktaran TDK Başkanı Akalın, o günlerde Manço'nun şarkılarında kullandığı atasözleri ve deyimlerin çocukların ve gençlerin dilinden düşmediğini hatırlattı. "Tarkan'ın yeni şarkılarında atasözlerimizi ve deyimlerimizi kullanmasına çok sevindik." Diyen Akalın, Tarkan'ın deyimler kadar atasözlerini de ustalıkla kullandığına dikkati çekerek, "Bunlar içerisinde 'al elmaya taş atan çok olur', 'dışı eli yakar içi beni' gibi genç kuşakların çok az kullandığı atasözleri de var." Şeklinde konuştu. Akalın, kullanılmayan her atasözü ve deyim unutulmaya ve yok olmaya mahkum olduğunu belirterek, "Tarkan'ın yeni şarkılarında atasözleri ve deyimlerimize yer vermesi, söz varlığımızın bu zenginliklerinin yaşatılmasına ve genç kuşaklara aktarılmasına katkıda bulunacaktır." Değerlendirmesini yaptı.¹⁸

Bir başka gazete haberinde de, "Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın, Tarkan Tevetoğlu'na gönderdiği teşekkür yazısında şu sözlerle yer verdi: "Son albümünüzdeki parçalarınızda atasözlerimize ve deyimlerimize yer vermiş olmanızdan dolayı sizi yürekten kutlarım." Eleştirileri ve takdirleri çoğunlukla yazıyla ilettiklerini söyleyen Akalın, "Kimi zaman da kurum başkanı olarak bizzat telefon açıp dile getiriyorum. Geçmişte de Kıracı'ı Türkçe

konusundaki duyarlılığı dolayısıyla kutlamıştım" dedi.¹⁹

Barış Manço da atasözleri ve deyimleri sıkça kullanmış bir sanatçımızdır. "Çağdaş Türk Ozanı Barış Manço" adlı eserde sanatçının kullandığı atasözleri ve deyimler çıkarılmıştır. Buradaki tasnife göre Barış Manço'nun şarkılarında toplam 49 atasözü ve 428 deyim bulunmaktadır.²⁰

1980'den sonra dünyaya gelen bütün Türk çocukları, öğrendikleri atasözleri ve deyimlerin % 90'ını ilk kez Barış Manço'nun şarkılarında duyup, öğrenmiştir. Barış Manço kültürümüze elini daldırıp daldırıp oradan çıkardıklarını kendi dönemine aktarmıştır.²¹

Günlük hayatta dinlediğimiz müzikler hepimizi etki alanı içerisine alır. Akalın'ın da dediği gibi atasözü ve deyimleri, etkili ifade için kullanmak gerekir. Hele bunu şarkıların içerisinde müzik eşliğinde yaparsak, daha kalıcı olmaktadır. Müziğin insanın gelişimine hele hele çocuğun gelişimine katkısını göz ardı etmemek lazım.

Ünlü düşünür Aristo(MÖ:384-322) eğitimde müziğin önemini şöyle ifade eder: "Müziği daha çok kişilik üzerinde etki yapabilen ve böylelikle, doğru bir eleştirici değerlendirme alışkanlığına sahip ve yetenekli insanlar için yetiştirmemiz için bir uyarıcı olarak görmemiz gerekir...Duyguları içtenlikle ifade etme konusunda hiçbir şey ritm ve şarkı söyleme kadar kuvvetli değildir. Madem ki bu kadar güçlü bir kuvvettir, o halde müzik mutlaka çocukların eğitiminde mutlaka kullanılmalıdır."²²

Dearden, erken çocukluk döneminde yapılacak sanat etkinliklerinin önemini, çocuğun estetik anlayışının gelişmesi olarak değerlendirmiştir.²³ Lemmermann, bu dönemde yapılan müzik çalışmalarının çocuğun toplumun müzik kültürü ile tanışmasını da sağlayacağını belirtmektedir.²⁴

Günümüz eğitimcilerinin çoğu kişilerin sahip oldukları farklı genetik özelliklerin kendilerine müzik yapma konusunda bazı ayrıcalıklar sağladığı görüşünü kabul etmekle birlikte, yeteneğin doğuştan geldiğine ve müzik eğitimi için olmaz bir koşul olduğuna inanmaktadırlar. Bu görüşün en önemli destekçisi Japon Kemancı ve Eğitimci Şiniçi Suzuki'dir." SuzukiEğitim Yöntemi"

¹⁹ <http://www.turkcetopluluklari.net>

²⁰ Birgül Yangın, **Çağdaş Türk Ozanı Barış Manço**, Akçağ Yay. Ankara, 2002, s.86-101

²¹ <http://www.turklider.org/TR>

²² Aristoteles, **Politika**, (çev.Tuncay,M), Remzi Kitabevi, İstanbul 1975, s.238-239

²³ Ercan Mertoğlu, **"Müzik ve Ritm Eğitimi"**, Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar-2, İstanbul 2005, s.282

²⁴ Ercan Mertoğlu, **agm.**, s.282

¹⁸ http://www.haber7.com/haber.php?haber_id=291401

önemli bir yetenek yasasına dayanmaktadır. Bu yasaya göre, doğru ve erken yaşta, doğru çevresel ortamla ve doğru yöntemlerle her çocuk müzikle eğitilebilir. Ailesel ve toplumsal yönden bu tür bir gelişmenin ortamı hazırlanmışsa her çocuk ana dilini öğrendiği yöntemle müziği de öğrenebilir.²⁵

Müzik eğitimi de tıpkı dil eğitimi gibi aileden başlamaktadır. Çocuğun aile içerisinde bulunduğu dil ve müzik ortamı, bu iki önemli değer gelişimini olumlu ya da olumsuz şekilde etkileyebilir. Her iki önemli yapı taşına olumlu katkıyı sağlamak için çocuk iyi bir anadili kullanımı ve iyi bir müzik kulağıyla yetiştirilmelidir.

Biz de tebliğimizde hem anadilin hem de müzik eğitiminin birlikte işlendiği güncel şarkı ve türkülerden yola çıkarak, olumlu ve olumsuz davranışlara dikkat çekmek istiyoruz. Şarkı ve türkülerdeki argo kullanımın çocukları ne kadar etkilediği açıktır. Anlamını bile bilmeden hafızaya kaydedilen bu ifadeler gereksiz zamanlarda kullanılarak kötü bir durum yaratmaktadır. Söz yazarlarının kullandıkları ifadeler, farkında olmadan daha küçük yaşta insanların kelime hazinesini oluşturmaktadır.

Atasözü ve deyimlerin yukarıda saydığımız tüm olumlu özelliklerini şarkı ve türkülerde düşünmek lazım. Çocuklara Türk dilini sevdirmek, öğretmek, aynı zamanda eğlendirmek ve dinlendirmek için içinde atasözleri ve deyimlerin geçtiği şarkılardan başlamak doğru hareket olacaktır. Bildirimizde tespit ettiğimiz farklı sanatçıların farklı şarkı ve türkülerinde geçen atasözleri ve deyimlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

²⁵ Ayşen Arslan, “*Erken Çocuklukta Müziğin Önemi ve Şarkı Öğretimi*”, *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar-2*, İstanbul 2005, s.291

Şarkicinin Adı	Albümün Adı	Atasözü/ Deyim
1. Gülben Ergen	Abayi Yaktım	Abayi Yakmak
2. Barış Manço	Delikanlı Gibi	Açtırma Kutuyu Söyletme Kötüyü
3. Ajda Pekkan	Olanlar Oldu Bana	Ağına Düşmek
4. İsmail Yk	Tikla	Ağlamayan Bebeğe Süt Vermezler
5. Sibel Can	Çakmak Çakmak	Ağzından Bal Damlamak
6. Yıldız Tilbe	Sevmeyeceğim	Ağziyla Kuş Tutmak
7. İsmail Yk	Tikla	Akıllı Olup Dünyanın Kahrını Çekeceğine, Deli Ol Dünya Senin Kahrını Çeksin
8. Ebru Gündeş	Akıllı Ol	Aklını Almak
9. Ferdi Tayfur	Aklımı Başımdan Aldın	Aklını Başından Almak
10. Tarkan	Hop Hop	Al Birini Vur Ötekine
11. Tarkan	Dedikodu	Alni Açık Yüzü Pek Olmak
12. Hülya Avşar	Ah Be Güzelim	Analar Tahtını Yaparmış, Bahtını Değil
13. Tarkan	Hop Hop	Anca Beraber Kanca Beraber
14. Erkin Koray	Arapsaçı	Arapsaçına Dönmek
15. Barış Manço	Ayi	Armudun İyisini Ayılar Yerler
16. Özcan Deniz	Sevdanın Rengi	Aşk Ağlatır, Dert Söyletir
17. Musa Eroğlu	Kozanoğlu	At Ölür Meydan Kalır, Yiğit Ölür Şani Kalır
18. Zerrin Özer	Ateş Düştüğü Yeri Yakar	Ateş Düştüğü Yeri Yakar
19. Tarkan	Dilli Düdük	Ateşe Körükle Gitmek
20. Yavuz Bingöl	Çarşambayı Sel Aldı	Ateşten Gömlek Giymek
21. Sezen Aksu	Güngörmemişler	Atı Alan Üsküdar'ı Geçti
22. Hakkı Bulut	Kul Hatasız Olmaz	Ayağı Taşa Gelmemek
23. Gülben Ergen	Uçacaksın	Ayağı Yerden Kesilmek
24. Tarkan	Hop Hop	Aynı Tas Aynı Hamam
25. Tarkan	Verme	Azi Karar Çoğu Zarar
26. Barış Manço	Kezban	Babası Oğluna Bir Bağ Bırakmış; Oğul Babasına Bir Salkım Bırakmamış
27. Neşet Ertaş	Ne Dersin	Bağrı Yanmak
28. Aşık Veysel	Kara Toprak	Bağrına Basmak
29. Bahri İlhan	Bir Yiğit Gurbete Gitse	Bağrına Taş Basmak
30. Nil Karaibrahimgil	Havuz Problemi	Balıklama Atlamak
31. Tarkan	Dilli Düdük	Bana Göre Hava Hoş
32. Grup Hepsi	Tempo	Baş Kaldırmak
33. Kenan Doğulu	Yaparım Bilirsin	Baş Koymak
34. Mustafa Yıldızdoğan	Türkiyem	Baş Koymak
35. Muazzez Ersoy	Kader Ayırdı Bizi	Başa Gelen Çekilir
36. Nev	Efkarlıyım Başım Duman	Başı Dumanlı Olmak
37. Sibel Can	Çakmak Çakmak	Başında Kavak Yelleri Esmek
38. Yonca Lodi	Aldım Başımı Gidiyorum	Başını Alıp Gitmek
39. Kerem Bayar	Afet-İ Devran	Baştan Çıkarmak
40. Ceza	Feyz Al	Besle Kargayı Oysun Gözünü
41. Yıldız Tilbe	Aşkın Cezan Mi?	Bin Dereden Su Getirmek
42. Emrah	Taksi	Bir Baltaya Sap Olamamak
43. Barış Manço	Nane Limon Kabuğu	Bir Çiçekle Yaz Gelmez
44. Sibel Can	Talih	Bir Dokun Bin Ah İşit
45. Tarkan	Hop Hop	Bir Eli Yağda, Bir Eli Balda Olmak
46. Muazzez Ersoy	Bir Fincan Kahve Olsam	Bir Fincan Kahvenin Kırk Yıl Hatiri Vardır
47. Sibel Can	Bir Sikimlik Canın Vardı	Bir Sikimlik Canı Olmak
48. Ruhi Su	Dinleyin	Biri Yer Biri Bakar, Kiyamet Ondan Kopar
49. Tarkan	Hop Hop	Bol Keseden Atmak
50. Nalan	Böyle Gelmiş Böyle Gider	Böyle Gelmiş Böyle Gider
51. Demet Akalin	Tatil	Bulunmaz Hint Kumaşı

52.	Tarkan	Dilli Düdük	Burnu Kaf Dağında
53.	Düş Sokağı Sakinləri	Sevdan Bir Ateş	Buz Kesilmek
54.	Kivircik Ali	İkinci Gurbet	Bülbülü Altın Kafese Koymuşlar, İlle De Vatan Demiş
55.	Grup As	Senin Gibi	Büyük Lokma Ye Büyük Söz Konuşma
56.	Tarkan	Dilli Düdük	Caka Tutmak
57.	Hande Yener	Kırmızı	Can Çekişmek
58.	Sagopa Kajmer	Linguistiks	Can Çekişmek
59.	Demet Akalin	Unut Beni	Can Evinden Vurmak
60.	Hakan Peker	Canım Yandı	Cani Yanmak
61.	Emel Müftüoğlu	Kızlar	Canından Bezmek
62.	Tarkan	Dilli Düdük	Circir Ötmek
63.	Mustafa Ceceli	Unutmadım	Ciğeri Yanmak
64.	Emel Müftüoğlu	Faka Bastın	Çantada Keklik
65.	Funda Arar	Arapsaçı	Çivi Çiviye Söker
66.	Tuğba Özerk	Çivi Çiviye Söker	Çivi Çiviye Söker
67.	Yonca Evcimik	Kendine Gel	Çizmeyi Aşmak
68.	Davut Güloğlu	Dur Orda Dur	Çok Koşan Çabuk (Tez) Yorulur
69.	Bariş Manço	Ham Meyvayı Kopardılar Dalından	Çok Muhabbet Tez Ayrılık Getirir
70.	Bariş Akarsu	Islak Islak	Çomak Sokmak
71.	Özlem Tekin	Dağları Deldim	Dağları Delmek
72.	Bariş Manço	Adem Oğlu Kızgın Firin Havva Kızı Mercimek	Davul Dengi Dengine Çalar
73.	Ebru Gündeş	Deli Mi Divane Miyim	Deli Divane Olmak
74.	Mahsun Kirmizigül	Zello	Derde Düşmek
75.	Emel Müftüoğlu	Eğlenilecek Kızlar	Dere Tepe Gezmek
76.	Tarkan	Vay Anam Vay	Dişi Seni Yakar İçi Beni Yakar
77.	Yıldız Tilbe	Haberi Olsun	Dil Dökmek
78.	Mahsuni Şerif	Çeşmi Siyahim	Dile Düşmek
79.	Nazan Öncel	Dillere Düşeceğiz	Dillere Düşmek
80.	Tarkan	Dilli Düdük	Dilli Düdük
81.	Ceza	Nefret	Doğru Söyleyeni Dokuz Köyden Kovarlar
82.	Uğur Arslan	Sen Ve Ben	Dört Gözle Beklemek
83.	Doğuş	Duvari Nem Yıkar	Duvari Nem, İnsani Gam Yıkar
84.	Yurtseven Kardeşler	Dilini Mi Yuttun?	Duymazdan Gelmek
85.	Tarkan	Hüp	Dünya Gözünde Olmamak
86.	Neşet Ertaş	Evvelim Sen Oldun	Dünyanın Rengine Kanmak
87.	Mahsun Kirmizigül	Kardeş	Dünyası Yikilmek
88.	Cengiz Kurtoğlu	Hain Geceler	Düşenin Dostu Olmaz
89.	Oğuz Aksaç	Adıyaman	Düşman Kesilmek
90.	Tarkan	Dilli Düdük	Eden Bulur
91.	Bulutsuzluk Özlemi	Ekmek Aslanın Ağzında	Ekmek Aslanın Ağzında
92.	Bariş Manço	Halil İbrahim Sofrası	El Pençe Divan Durmak
93.	Gülben Ergen	Amor	El Üstünde Tutmak
94.	Tarkan	Hüp	El Üstünde Tutmak
95.	Berksan	Bay Bay Gülüm	Ele Avuca Sığmamak
96.	Berksan	Bay Bay	Ele Avuca Sığmamak
97.	Tarkan	Şimarık	Ele Güne Rezil Olmak
98.	Emel Müftüoğlu	Ruhun Duymaz	Eli İşte, Gözü Oynaşta
99.	Ezginin Günlüğü	İlk Aşk	Eli Kolu Bağlı Olmak
100.	Sezen Aksu	Erkekler	Elimi Sallasam Ellisi, Başımı Sallasam Tellisi
101.	İbrahim Tatlıses	Bir Kulunu Çok Sevdim	Elini Kulunu Bağlamak
102.	Çelik	Selam Söyle	Elini Sallasa Ellisi
103.	Zeynep Casalini	Duvar	Elini Taşın Altına Sokmak

104. Tarkan	Hop Hop	Elini Verirken Kolunu Kaptırmak
105. Zeki Müren	Eski Dost	Eski Dosttan Düşman Olmaz
106. İbrahim Tatlıses	Raki İçtim Şarap İçtim	Eski Hamam Eski Tas
107. Tarkan	Şımarık	Eski Köye Yeni Adet
108. Hakki Bulut	İntizarım Var	Etekleri Tutuşmak
109. İbrahim Tatlıses	Erkekler	Etekleri Zil Çalmak
110. Cem Karaca	Peynir Gemisi	Evdeki Hesap Çarşıya Uymaz
111. Emel Müftüoğlu	Faka Bastın	Faka Basmak
112. Yonca Evcimik	Faka Bastın	Faka Basmak
113. Sibel Can	Çakmak Çakmak	Gafil Avlamak
114. Fikret Kızılok	Köroğlu Dağları	Geçit Vermemek
115. Tarkan	Dilli Düdük	Gelen Geçer Kalan Göçer
116. Sezen Aksu	Gelen Gideni Aratır.	Gelen Gideni Aratır
117. Doğu	Yaktım Gemileri	Gemileri Yakmak
118. Mahsun Kirmizigül	Yikilmedim	Göğüs Germek
119. Mahmut Tuncer	Bileydim	Gönül Bağlamak
120. Barış Manço	Gönül Ferman Dinlemiyor	Gönül Ferman Dinlemez
121. Arif Sağ	Sevenlere Gönül Verdim	Gönül Vermek
122. Fatih Yeşilyurt	Senle Açmam	Görünen Köy Kilavuz İstemez
123. Gülay	İstanbul Ağlıyor	Göz Yummak
124. Kenan Doğulu	Yüzsüz Yürek	Gözden Düşmek
125. Hakan Peker	Dön Gel İki Gözüm	Göze Gelmek
126. Hakan Peker	İki Gözüm	Göze Gelmek
127. Hayki	Son	Gözlerinden Uyku Damlamak
128. Ayna	Severek Ayrılanlar	Gözü Dalmak
129. Çelik	Hercai	Gözü Yollarda Kalmak
130. Sezen Aksu	Belalim	Gözü Yüksekte Olmak
131. Kivircik Ali	Kerbela	Gözünde Tütmek
132. Cengiz Kurtuluş	Yalancı Bahar	Gözünden Sakinmak
133. Tarkan	Hüp	Gözüne Uyku Girmemek
134. Sila	Bundan Sonra	Gözünün Üstünde Kaşı Olmak
135. Gece Yolcuları	Yaban Gülü	Gülü Seven Dikenine Katlanır
136. Sezen Aksu	Şanima İnanma	Gülü Seven Dikenine Katlanır
137. Barış Manço	Gönül Ferman Dinlemiyor	Gün Olur Devran Döner
138. Gökhan Özen	Aramazsan Arama	Gün Yüzü Görmemek
139. Bendeniz	Sen Kaybettin	Gününü Gün Etmek
140. Bendeniz	Güvendiği Dağlara Kar Yağdı	Güvendiği Dağlara Kar Yağmak
141. Nilüfer	Oh Ya	Güvendiği Dağlara Kar Yağmak
142. Tarkan	Dedikodu	Ham Elmaya Taş Atan Çok Olur
143. Orhan Gencebay	Hatasız Kul Olmaz	Hatasız Kul Olmaz
144. Zerrin Özer	Hekimden Sorma	Hekimden Sorma Çekenden Sor
145. Mfö	Mecburen	Her Kafadan Bir Ses Çıkmak
146. Sagopa Kajmer	Monotonluk Monotonu	Hevesi Kursağında Kalmak
147. Sibel Can	Çakmak Çakmak	Hop Oturup Hop Kalkmak
148. Azer Bülbül	Sana Yalan Gelebilir	Hor Görmek
149. Tarkan	Hop Hop	Huyuna Suyuna Gitmek
150. Tarkan	Dilli Düdük	Hükmü Geçmemek
151. Tarkan	Dedikodu	İçi Dişi Bir Olmak
152. Barış Manço	Kara Sevda	İçi İçine Sığmamak
153. Sabahat Akkiraz	Değme Felek	İçi Kan Ağlamak
154. Emre Aydın	İstanbul'a Düşmanım	İçini Dökmek
155. Berdan Mardini	Senden Çocuğum Olsun	İçini Yakmak
156. Çilgin Sedat	Delikanlı Gibi	İflah Olmamak
157. Hülya Avşar	İki Dirhem Bir Çekirdek	İki Dirhem Bir Çekirdek

158. Tarkan	Dedikodu	İki Eli Yakasında Olmak
159. Ayça Tekindor	Çikibum	İki Gönül Bir Olunca Samanlık Seyran Olur
160. Aşık Mevlevi	Doyum Olmaz Himmetine	İki Gözü İki Çeşme Ağlamak
161. İzal	Günaha Girelim	İnceldiği Yerden Kopmak
162. Barış Manço	Müsadənizle Çocuklar	İp İnceldiği Yerden Kopar
163. İlhan Şeşen	Ellerimde Çiçekler	İpe Sapa Gelmemek
164. Tarkan	Hop Hop	İpin Ucunu Kaçırmaq
165. Gökhan Türkmen	Afedersin	İsteyenin Bir Yüzü, Vermeyenin İki Yüzü Kara
166. Barış Manço	Halil İbrahim Sofrası	İşte Halep İşte Arşin
167. Tarkan	Kil Oldum Abi	Kaçacak Delik Aramak
168. Güllü	Balikesir Bandırma	Kaçan Balık Büyük Olur
169. Sezen Aksu	Kaçın Kurasi	Kaçın Kurasi
170. Tarkan	Hop Hop	Kafa Tutmak
171. İlhan Şeşen	Ellerimde Çiçekler	Kafaya Takmak
172. Cem Karaca	Namus Belası	Kalem Kırmaq
173. Asli Güngör	Kalp Kalbe	Kalp Kalbe Karşidir
174. Tarkan	Hüp	Kalpten Kalbe Yol Vardir
175. Ayna	Ölünce Sevemezsem Seni	Kan Ağlamak
176. Barış Manço	Can Bedenden Çıkmayınca	Kara Haber Tez Duyulur
177. Tarkan	Arada Bir	Karalar Bağlamak
178. Barış Manço	Kazma	Kaz Gelen Yerden Tavuk Esirgenmez
179. Tarkan	Dilli Düdük	Kendi Düşen Ağlamaz
180. Tarkan	Dilli Düdük	Kendi Kuyusunu Kazmak
181. Hande Yener	Kırmızı	Kendini Dev Aynasında Görmek
182. Kutsi	Maktul	Kendini Kaybetmek
183. Barış Manço	Ali Yazar Veli Bozar	Keskin Sirke Küpüne Zarar Verir
184. Tarkan	Kil Oldum Abi	Kil Olmak
185. Murat Başaran	Nankör	Kiyet Bilmemek
186. Funda Arar	Berdel Gelin	Kolu Kanadı Kırılmak
187. Barış Manço	Abbas Yolcu	Korkunun Ecele Faydası Yoktur
188. Mine Koşan	Zor Dostum	Kördüğüm Olmak
189. Aşık Poyrazoğlu	Dağlardadır	Kulak Vermek
190. Musa Eroğlu	Kulak Verdim	Kulak Vermek
191. Muazzez Abacı	Unutamazsin	Kulakları Çınlamak
192. Tarkan	Hüp	Kuş Sütüyle Beslemek
193. Tarkan	Dedikodu	Kuyruklu Yalanlara Kanmak
194. Sezen Aksu	Tempo	Kül Yutmamak
195. Tarkan	Hop Hop	Külahına Anlatmak
196. Barış Manço	Ali Yazar Veli Bozar	Küp Suyunu Çeker
197. Barış Manço	Adem Oğlu Kızgın Firin Havva Kizi Mercimek	Lafla Peynir Gemisi Yürümez
198. Barış Manço	El Salla	Leyleğin Ömrü Laklakla Geçer
199. Tarkan	Arada Bir	Mangalda Kül Birakmamak
200. Emel Müftüoğlu	Eğlenilecek Kızlar	Mercimeği Firina Vermek
201. Mustafa Sandal	Mest Oldum	Mest Olmak
202. Mahsun Kırmızıgül	Dinle	Müptela Olmak
203. Tarkan	Dedikodu	Ok Yaydan Çıkmak
204. İlhan Şeşen	Ellerimde Çiçekler	Ortalarda Birakmak
205. Kibariye	Annem	Oyuna Gelmek
206. Barış Manço	Osman	Oyuna Getirmek
207. Sagopa Kajmer	Baytar	Ödö Kopmak
208. İsmail Yk	Kanka	Ölmek Var Dönmek Yok
209. Serdar Ortaç	Uğrunda Her Şeyi	Ölümü Göze Almak
210. Candan Erçetin	Kapıma Dayanma Sakin	Özrü Kabahatinden Büyük Olmak

211. Doğuş	Dönek	Özü Sözü Bir Olmak
212. Tarkan	Çat Kapi	Pabuç Birakmamak
213. Tarkan	Dilli Düdük	Pireyi Deve Yapmak
214. Kenan Doğulu	Yakarım Bilirsin	Roma'yi Yakmak
215. Tarkan	Dilli Düdük	Rüzgar Eken Firtina Biçer
216. Tarkan	Hop Hop	Sabri Taşmak
217. Muazzez Ersoy	Kader Ayirdi Bizi	Sabrin Sonu Selamettir
218. Ali Kinik	Koca Reis	Saçlarına Aklar Düşmek
219. Ebru Gündeş	Deli Deli	Sakla Samani Gelir Zamani
220. Barış Manço	En Büyük Mehmet Bizim Mehmet	Saldım Çayıra Mevlam Kayıra
221. Hakan Peker	Salina Salina	Salina Salina Gelmek
222. Yıldız Tilbe	Hoşçakal	Saman Alevi Gibi Yanmak
223. Ebru Gündeş	Çingenem	Sararip Solmak
224. Barış Manço	Osman	Silahla Mertlik Olmaz
225. Müslüm Gürses	Son Pişmanlık	Son Pişmanlık Fayda Etmez
226. Barış Manço	Lahburger	Sona Kalan Dona Kalır
227. Sagopa Kajmer	Bağdat	Sora Sora Bağdat Bulunur
228. Hatice	Borcum Bitmedi	Soyup Soğana Çevirmek
229. Tarkan	Dilli Düdük	Söz Gümüşse Sükut Altındır
230. Ebru Gündeş	Deli Deli	Su Uyur Düşman Uyumaz
231. Tarkan	Şeytan Azapta	Şeytan Azapta Gerek
232. Tarkan	Başkasın	Şeytana Uymak
233. Gülben Ergen	Boşu Boşuna	Tadini Tuzunu Kaçırarak
234. Mahsun Kirmizigül	Haydar Haydar	Taşa Çalmak
235. Barış Manço	Duriye	Tenekeyi Parlatsan Çeyrek Altın Etmez
236. Soner Arica	Adın Bahardı	Tepe Takla Olmak
237. Tarkan	Dilli Düdük	Tepe Takla Olmak
238. Gökhan Özen	Yaşın Tutmaz	Tereciye Tere Satılmaz
239. Grup Hepsi	Olmaz Oğlan	Tok Evin Aç Kedisi
240. Made	Siritini Dön	Toz Kondurmamak
241. Bendeniz	Turnayı Gözünden Vurdum.	Turnayı Gözünde Vurmak
242. Gökhan Özen	Cıvcıv	Ufak At Da Cıvcıvlar Yesin
243. Kenan Doğulu	Ara Beni Lütfen	Ummadığı Dağa Karlar Yağmak
244. Barış Manço	Olmaya Devlet Cihanda	Usta Terzi Dar Kumaştan Bol Gömlek Diker
245. Tarkan	Dilli Düdük	Uykuları Kaçmak
246. Bertuğ Cemil	Ben Hiç Sevemem	Ümidi Yikilmek
247. Uğur Arslan	Karagümrük Yaniyor	Veryansin Etmek
248. Tarkan	Hop Hop	Vidi Vidi Etmek
249. Tarkan	Gün Gibi	Viz Gelmek
250. Ebru Yaşar	Adamım	Yabana Atmak
251. Sezen Aksu	Şanima İnanma	Yağmasa Da Gürlemek
252. Deniz Arcak	Yağmurdan Kaçarken	Yağmurdan Kaçarken Doluya Tutulmak
253. Tarkan	Hüp	Yalnız Taştan Duvar Olmaz
254. Sezen Aksu	Şinanay	Yandan Çarklı
255. Elif Karlı	Bizim Oranın Adetleri	Yanına Birakmamak
256. Güler Duman	Öl Deseydin Ölmez Miydim?	Yanıp Kül Olmak
257. Gülseren Gül	Alo Desene	Yanıp Tutuşmak
258. Tarık	Of Deli Gönül	Yaraya Tuz Basmak
259. Barış Manço	Anahtar	Yemeden İçmeden Kesilmek
260. Müslüm Gürses	Bir Firtina Kopacak	Yer Yerinden Oynamak
261. Öykü-Berk	Evlerinin Önü Boyalı Direk	Yerden Yere Vurmak
262. Sibel Can	Çakmak Çakmak	Yere Bakan Yürek Yakan
263. Eylem Aktaş	Kömür Gözlerin	Yere Çalmak

264. Ümit Sayın	Ben Tabi Ki	Yerlere Göklere Sığdıramamak
265. Grup Hepsı	Tempo	Yola Getirmek
266. Nilüfer	Yolcu Yolunda Gerek	Yolcu Yolunda Gerek
267. Yavuz Bingöl	Türlü Türlü	Yolunu Gözlemek
268. Yıldırım Caner	Hatırası Var	Yüreği Burkulmak
269. Bülent Serttaş	Yalancısın	Yüreğine Taş Basmak
270. Demet Akalin	Tatıl	Yüzünde Güller Açmak
271. Nazan Öncel	Nereye Böyle	Yüzünden Düşen Bin Parça
272. Barış Manço	Bahçede Hanımeli	Zorla Güzellik Olmaz

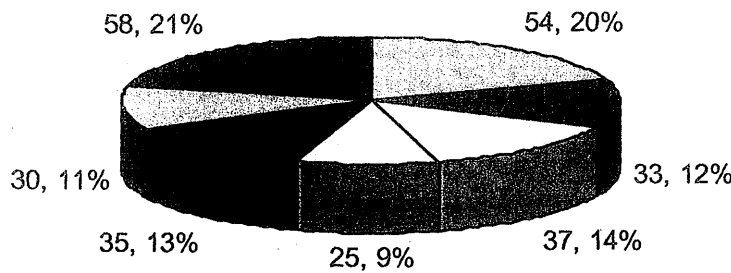
Şarkici/Türkcü	Atasözü	Deyim	Toplam	Şarkici/Türkcü	Atasözü	Deyim	Toplam
Ali Kinik		1	1	Gülseren Gül		1	1
Arif Sağ		1	1	Hakan Peker		4	4
Asli Güngör	1		1	Hakki Bulut		2	2
Aşık Mevlevi		1	1	Hande Yener		2	2
Aşık Poyrazoğlu		1	1	Hatice		1	1
Aşık Veysel		1	1	Hayki		1	1
Ayça Tekindor	1		1	Hülya Avşar	2		2
Ayna		2	2	İbrahim Tatlıses	1	2	3
Azer Bülbül		1	1	İlhan Şeşen		3	3
Bahri İlhan		1	1	İsmail Yk	3		3
Barış Akarsu		1	1	İzel		1	1
Barış Manço	23	4	27	Kenan Doğulu		4	4
Bendeniz		3	3	Kerem Bayar		1	1
Berdan Mardini		1	1	Kivircik Ali	1	1	2
Berkhan		2	2	Kibariye		1	1
Bertuğ Cemil		1	1	Kutsi		1	1
Bulutsuzluk Özlemi	1		1	Made		1	1
Bülent Serttaş		1	1	Mahmut Tuncer		1	1
Candan Erçetin		1	1	Mahsun Kırmızıgül		5	5
Cem Karaca	1	1	2	Mahsuni Şerif		1	1
Cengiz Kurtoğlu	1	1	2	Mfö		1	1
Ceza	2		2	Mine Koşan		1	1
Çelik	1	1	2	Muazzez Abacı		1	1
Çilgin Sedat		1	1	Muazzez Ersoy	3		3
Davut Güloğlu	1		1	Murat Başaran		1	1
Demet Akalin	1	2	3	Musa Eroğlu	1	1	2
Deniz Arcak		1	1	Mustafa Ceceli		1	1
Doğu		1	1	Mustafa Sandal		1	1
Doğuş	1	1	2	Mustafa Yıldızdoğan		1	1
Düş Sokağı Sakinleri		1	1	Müslüm Gürses	1	1	2
Ebru Gündeş	2	3	5	Nalan	1		1
Ebru Yaşar		1	1	Nazan Öncel	1	1	2
Elif Karlı		1	1	Neşet Ertaş		2	2
Emel Müftüoğlu	2	4	6	Nev		1	1
Emrah		1	1	Nil Karaibrahimgil		1	1
Emre Aydın		1	1	Nilüfer	1	1	2
Erkin Koray		1	1	Oğuz Aksaç		1	1
Eylem Aktaş		1	1	Orhan Gencebay	1		1
Ezginin Günlüğü		1	1	Öykü-Berk		1	1
Fatih Yeşilyurt	1		1	Özcan Deniz	1		1

Ferdi Tayfur		1	1	Özlem Tekin		1	1
Fikret Kizilok		1	1	Ruhi Su	1		1
Funda Arar	1	1	2	Sabahat Akkiraz		1	1
Gece Yolcuları	1		1	Sagopa Kajmer	1	3	4
Gökhan Özgen	2	1	3	Serdar Ortaç		1	1
Gökhan Türkmen	1		1	Sezen Aksu	6	3	9
Grup As	1		1	Sila		1	1
Grup Hepsi	1	2	3	Sibel Can	2	5	7
Gülây		1	1	Soner Arica		1	1
Gülben Ergen	1	3	4	Tarik		1	1
Güler Duman		1	1	Tarkan	18	34	52
Güllü	1		1	Tuğba Özerk	1		1
Yonca Evcimik		2	2	Uğur Arslan		2	2
Yonca Lodi		1	1	Ümit Sayin		1	1
Yurtseven Kardeşler		1	1	Yavuz Bingöl		2	2
Zeki Müren	1		1	Yildirim Caner		1	1
Zerrin Özer	2		2	Yildiz Tilbe		4	4
Zeynep Casalini		1	1				

Tüm şarkı sözlerini buraya almak mümkün değil. Elbette farklı şarkıcılar da atasözlerini ve deyimleri kullanmış olabilir. Hatta bir şarkıcının farklı şarkılarında da atasözü ve deyimler bulunabilir. Biz burada sadece konuya dikkat çekmek

istediğimiz için az sayıda örnek kullandık. Farklı şarkı sözlerinden taramalarımız sonucunda elde edilen atasözleri ve deyimleri içerik yönünden genel bir şekilde tasnif edecek olursak:

Aşk,sevgi muhabbet,...	54
Vücut organları	33
Mutsuzluk, ayrılık hüznü ,aşağılama, korku,...	37
Meyve,sebze,çiçek,bitki,ağaç,,,	25
Hayvanlar	35
Sayılar	30
Niyet(İyi niyet , kötü niyet,...)	58
Toplam	272

- ☐ Aşk,sevgi muhabbet,...
- ☐ Vücut organları,...
- ☐ Mutsuzluk, ayrılık hüznü ,aşağılama, korku,...
- ☐ Meyve,sebze,çiçek,bitki,ağaç,,,
- ☐ Hayvanlar
- ☐ Sayılar
- ☐ İyi niyet , kötü niyet,...

Yukarıda adı geçen şarkı sözleri dinlendiğinde adı geçen kavramlar ve bu kavramlara ait

kavram alanları kendiliğinden bilinçaltına işlenmektedir. Söz yazarları tarafından dikkate alın-

ması gereken yön də budur zaten. Şarkı sözləri yazılırken kültürel dəyərləri gəzəl bir şəkildə yansıtacaq, fəlsəfi yönünü bünyesində taşıyan və yansıtan atasözleri və deyimlər kullanılmalıdır. Unutulmamalıdır ki, günümüz şarkı və türküləri 7'den 77'ye herkes tarafından dinlenilmektedir. Gelişen teknolojiyi dil bilincini geliştirmek-işleyebilmek için ve kullanırken de bize ait olan unsurların hepsini bünyesinde taşıyacak unsurları kullanmak gerekir. TDK'nın atasözleri ve deyimleri kullananlara gösterdiği yakın ilgi, bu konuların ne kadar ihmal edildiğinin bir göstergesidir. Herkes şunun farkında olmalı ki, çocukların dil gelişimi küçük yaşlarda başlar. Dinlediklerimizle başlayan bu süreç, ömür boyu devam eder. Ne dinlediğimiz onun için çok önemlidir.

KAYNAKÇA

- AKSOY, Ömer Asım, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara, 1981
- ALTUN, Mustafa, “*Türk Atasözleri Üzerine Sentaktik Bir İnceleme*”, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, Mayıs-Temmuz 2004, Y.6, S.21, s.79–91
- ARİSTOTELES, Politika, (çev.Tuncay,M), Remzi Kitabevi, İstanbul 1975
- ARSLAN, Ayşen, “*Erken Çocuklukta Müziğin Önemi ve Şarkı Öğretimi*”, *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar-2*, İstanbul 2005, s.291–296
- BAŞ, Bayram, , “*Türkçe Temel Dil Becerilerinin Öğretiminde Atasözlerinin Kullanımı*”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2002(2), S.12,s.60–68
- BORATAV, Pertev Naili, *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1988
- DEMİRCAN, Ömer, “*Söz dizimine duygusal yansımalar: Atasözleri, deyimler, deyişler ve Devrik Dizim*”, *Türk Dili Dergisi*, Y.18,C.18,S.107 Mart Nisan 2005, s.1, (<http://www.turkdilidergisi.com/107/demircan.htm>)
- ELÇİN, Şükrü, *Halk Edebiyatına Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara 2000
- <http://www.turkcetopluluklari.net>
- <http://www.turklider.org/TR>
- http://www.haber7.com/haber.php?haber_id=291401
- MERTOĞLU, Ercan, “*Müzik ve Ritm Eğitimi*”, *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar-2*, İstanbul 2005, s.282-290
- SAĞLAM, Musa Yaşar, “*Atasözleri ve Deyimlerde İmgelem*”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2001, C.18, S.1, s.45-51
- *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, C.1, İstanbul 1977
- YANGIN, Birgül, *Çağdaş Türk Ozanı Barış Manço*, Akçağ Yay. Ankara, 2002, s.86–101